

## AMAZON KADINLARI VE “WONDER WOMAN” (2017) FİLMİ ÖZELİNDE SİNEMADA FEMME FATALE KAVRAMI



### THE CONCEPT OF FEMME FATALE IN THE CINEMA SPECIAL OF AMAZON WOMEN AND THE “WONDER WOMAN” (2017)

Fırat SAYICI\*

**ÖZ:** Sinemada mitolojik efsanelerin anlatımı her devirde popüler olmuştur. Anlatılan efsanelerden biri de Amazonların hikâyesidir. Amazonların çizgi romandaki en büyük temsilcisi olan Wonder Woman 2017 yılında film olarak beyazperdeye aktarılmıştır. Çizgi roman ve mitoloji dünyasından sürekli olarak beslenen sinema sanatı Wonder Woman'ı biraz geç olarak beyazperdeye getirse de büyük bir başarı elde etmiştir. Filmde Amazon miti, feminizmin yükselişi, 1. Dünya Savaşı ve değişen dengeler gibi konular da ele alınmıştır. “Wonder Woman” filmine kadar kadın süper kahramanlar genelde erkek süper kahramanların arkasında ya da gölgesinde kalmıştır. Kadınlar, daha çok erkeklere yardımcı olan, onları destekleyici unsurlar olarak kullanılmışlardır. Oysaki Wonder Woman karakteri, tıpkı çizgi roman dünyasında 1940'lardan itibaren gösterdiği başarıyla erkek egemen kahraman dünyasını sarstığı gibi, sinemada da kendine has yapısıyla gişe rekorları kırmıştır. Filmin senaryosunda ve kadının temsilinde yeni söylem biçimlerinin geliştirildiği aşikârdır. Bu çalışma kapsamında anaerkil senaryolarla efsaneleştirilmiş Amazon miti ve bu mitemm yola çıkılarak hazırlanan 2017 yapımı “Wonder Woman” filmi, femme fatale tanımı ve kavramı bağlamında tartışmaya açılacaktır. 2017 yapımı filmde, sinemada daha önce benzerleri görülen femme fatale kadın tiplemesinin nasıl modernize edildiğini ve Diana karakteri oluşturulurken ne tarz kodlamalar kullanıldığı ortaya konulacaktır. Böylece sinema tarihi boyunca 1910'lu yıllardan günümüze kadar olan süreçte femme fatale kavramının belirgin kalıplarını, mitoloji ve süper kahraman formuyla buluşturan “Wonder Woman” filminde, sinema seyircisinin bilincine kodlanmış kalıpların yeniden nasıl tasarlandığı gözlenmeye çalışılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Sinema, Çizgi Roman, Mitoloji, Amazonlar, Wonder Woman.

**ABSTRACT:** The narration of mythological legends in the cinema has been popular in every era. One of the legends told is the story of the Amazons. Wonder Woman, the biggest representative of the Amazons in comics, was transferred to the big screen as a movie in 2017. Although the art of cinema, which is constantly fed by the world of comics and mythology, brought Wonder Woman to the big screen a little late, it achieved great success. In the film, subjects such as the Amazon myth, the rise of feminism, World War I, and changing balances are also discussed. Until the Wonder Woman movie, female superheroes were often behind or overshadowed by male superheroes. Women have been used as supporting elements that help men more. However, the character of Wonder Woman broke box office records with her unique structure in cinema, just as she shook the male-dominated hero world with her success in the comic book world since the

\* Dr. Öğr. Üyesi-İstanbul Esenyurt Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü-İstanbul/firatsayici@esenyurt.edu.tr (Orcid: 0000-0001-8041-6847)

1940s. New forms of discourse have been developed in the script of the film and the representation of women. Within the scope of this study, the myth of the Amazon, which is legendary with matriarchal scenarios, and the 2017 film "Wonder Woman" prepared based on this myth, will be discussed in the context of the definition and concept of femme fatale. In the 2017 film, it will be revealed how the femme fatale female character, whose similars were seen before, was modernized and what kind of coding was used while creating the Diana character. Thus, it will be tried to observe how the patterns coded in the consciousness of the cinema audience are redesigned in the movie Wonder Woman, which brings together the distinctive patterns of the concept of femme fatale, mythology, and superhero form throughout the history of cinema, from the 1910s to the present.

**Keywords:** Cinema, Comics, Mythology, Amazons, Wonder Woman.

## Giriş

Birkaç istisna hariç neredeyse tüm dini geleneklerde kişinin amacı doğa ve kendisiyle uyum içine girmektir. Böylece fiziksel ve psikolojik anlamda sağlığa kavuşur. Bunlara genel olarak doğa dinleri denir. Bunların tanrı ya da tanrıçaları tinsel enerjilere yapılan göndermelerdir. Eğer mitoloji doğru şekilde algılanırsa kişinin içinde ikamet eden bir enerjinin kişileştirilmiş hali olduğu görülecektir. Mitolojik göndermelerin iki şekli vardır. İlkinde bilince, ikincisinde bireyin içindeki tinsel güçlere gönderme yapılıır (Campbell, 2020: 51). Mitler bize varoluş, yaşam, doğa, ahlak, din, ölüm gibi konularda cevaplar verir. Mitler, toplumda ortaya çıkan her türlü soru ve soruna ek olarak, başlangıçtan itibaren durumlara ve olası sorunlara çözüm bulmaktadırlar. Çünkü mitler de insan aklının ürünüdür ve var olduğu sürece önemini korumayı başarmıştır. Tam da bu tarz özelliklerinden dolayı mitolojiyle çok büyük benzerlikler gösteren çizgi roman dünyası, mitlerden, efsanelerden, tarihi olaylardan, ama en çok da hayal ürününden beslenir. Çizgi romanda görünenin ve görünmeyenin etkisi, esas olarak aklın yarattığı hayal gücünün içeriğine ve derinliğine bağlıdır.

Çizgi roman ve film görüntüleri, izleyicinin deneyimine bağlı olarak değişir. Hikâyelerini sırayla anlatırlar. İki sanat dalı da yaratma sürecinde bu elementler üzerinde çalışırlar. Sinemada karakterlerin eylemleri izleyicinin hayal gücü sürecindedir. Aynı süreç çizgi roman anlatımı için de geçerlidir. Tüm bunların sonucunda konfigürasyon süreci devreye girer ve görüntüler seyircinin kafasında bir hikâye çatısı altında birleştirilir. Böylece çizgi roman ve sinemanın anlatı süreçleri montaja bağlı olarak okuyucunun zihninde canlandırmaktadır (Akıskalı, 2017: 48). 19. yüzyıldan itibaren insanlık tarihine giren çizgi romanın mitolojiden beslenmesi gibi sinema da zaman zaman çizgi romanlardan beslenmeyi hem içerik olarak hem de estetik olarak sürdürmektedir. Sinema sanatı kendisinden evvel gelen tüm sanatların toplamı olarak kabul edilebileceği gibi, ayrı ayrı her kültürel birikimden yararlanabilmesinin avantajını da bir silah olarak kullanır.

Mitolojide eşi benzeri olmayan bir kadın topluluğu olan Amazonların varlığı tarihçilerin ve mitoloji yazarlarının hep ilgisini çekmiştir. Erkek hegemonyasını bir yandan cezbederken bir yandan da onları korkutan

Amazonlar ay tanrıçası Artemis ile ilişkilidir. Yapısal olarak çekici ve güçlü görünüşleri, erkekleri dize getiren yaşam tarzları ile femme fatale karakterlerle benzerlikleri vardır. Bu çalışmada Amazonların mitolojik ve tarihsel yansımalarından bahsederken kültür sanat anlamında bir arketip olarak karşımıza çıkan femme fatale kavramından da söz edilmiştir.

Sinemada 1910'lu yıllarda ilk kez beyazperdede boy gösteren ve o günden bugüne değin üzerindeki ilgisini hiç eksiltmeyen femme fatale karakterler erkek ve kadın seyircinin çekindiği tiplerden olmuşlardır. Kötü kalpli, zaman zaman ölümcül, dişil enerjiyi en yüksek seviyelerde taşıyan, bazen yuva yıkan, bazen düzen bozan seks sembolleri olarak kodlanan femme fatale karakterler özellikle 2000 sonrası farklı bir noktaya evrilmişlerdir. Çoğu zaman savaşı (bazen de deri) kıyafetler giyerek gerekirse tüm insanlığı kurtarmaya çalışan, özgüvenli, sevdikleri için fedakâr olduğu kadar düşmanlarına karşı ölümcül tipler haline gelmişlerdir; Lara Croft, Trinity, Selene, Alice, The Bride, Harley Quinn vs. Bu çalışmada femme fatale karakterlerin değişen kodlarıyla birlikte "Wonder Woman" filmindeki Diana özelinde nasıl temsil edildiği de ayrıca açıklanmaya çalışılacak önemli noktalardan biridir.

### **Çizgi Roman ve Sinemada Wonder Woman**

Çizgi roman elle çizilen ve belli bir devamlılık mantığında birbirini takip eden, bu sırada bir metinle ve diyaloglarla bütünleşen, basılı olan grafiklerden, resimlerden oluşan hikâye anlatma şeklidir (Platin, 1985, s. 64). Çizgi romanlar grafik sanatlarının bir kolu olarak bir fikrin ve içeriğin sıraya konulmuş kareler içindeki çizim ve metinlerle iletilmesidir (Wigan, 2012: 67).

Amerika'nın ünlü çizgi romancısı ve aynı zamanda bu alanın tarih konusunda da uzmanı olan Scott McCloud, çizgi romanın geçmişinin sadece bugünkü anlamıyla bilinen ve yayınlanan ilk çizgi romanlara değil tarihin derinliklerine dek uzandığını savunmuştur. Bunlara örnek olarak verdiği ve insanlık tarihinin de önemli parçaları sayılan eserler arasında M.S. 113 yılında yapılan ve döneminin Roma İmparatoru'nun başarılarını anlatan Trajan Sütunu, Mısır uygarlığında aynı zamanda anlatım dili olarak kullanılan ve resimlere dayanan hiyeroglif yazıları, Normanların Britanya'yı işgalini anlatan 70 metrelik Bayeux halısı yer almaktadır. McCloud, verdiği konferanslarda, çizgi roman mantığının, geleneksel olarak basılmasına gerek olmadığını söyleyerek, Trojan Sütunu'nun yukarıya doğru yükselen sarmal biçimini veya Bayeux Halısı'nın çizgisel anlatım yapısını örnek gösterir (McCloud'dan akt. Stainbrook, 2003: 23). Bu mantığa bir başka örnek de Alman tarihçilerden gelmiştir. Albrecht Dürer'in 1498 yapımı "Apokalypse des Johannes" adlı gravüründe kıyamet alametleri gösterilmiştir. Patlayan volkanlar, çıkan fırtınalar, ölen insanlar, üflenen kıyamet borularının tam ortasında yeryüzüne doğru hızla inen dev bir kartal çizilmiştir. Bu dev kartal figürü yukarıdan aşağı doğru üç kez resmedildiği

için gravüre tıpkı bir çizgi roman estetiği gibi aksiyon katmıştır (Kireççi, 2008: 50).

Çizgi roman sadece çizimlerden ve resimlerden oluşmaz. Çizgi romanda hikâyeyi anlatan metinler ve karakterlerin konuşmalarına dayanan diyaloglar da mevcuttur. Bilindik anlamda birbiri arkasına gelen karelerden oluşan panel şeklindeki çizgi romanın öncüsü yazar ve karikatürist Rodolphe Töpffer'dir. Töpffer'e göre resimler ve metinler birbirini tamamlamalıdır. Tek başına resim ya da tek başına metin çizgi roman için yeterli değildir. İlk çizgi romanlara örnek olarak 1825 yılında Töpffer tarafından çizilen "Voyages en Zig-zag" ile "Mösyö Vieux-Bois" gösterilebilir (Yağlı, 2017: 5).

Çizgi roman teriminin doğması 19. yüzyılın ortalarında ABD'deki gazetelerde yayınlanan ve birkaç kareden oluşan örnekler sayesinde doğmuştur. Bu yayınlar çizgilerden oluşuyor ve arkası yarın mantığıyla devamlılık sağlıyordu. Gazete satışlarının devamlılığını sağlamak için de heyecan ve merak uyandırıcı çizgi roman örnekleri daha çok tutuluyordu (Burklin, 2014).

Bu noktada çizgi romanın Amerika'daki tanımlamalarından biri olan "comic strip"ten de bahsetmek gerekir. Bu sözcük Türkçeye çizgi bant olarak çevrilirken içerisinde barındırdığı 'comic' sözü zaman zaman kafa karıştırmaktadır. Çizgi romanlar gazetelerde ilk yayınlandıkları zamanlarda ağırlıklı olarak mizah içerikli olduklarından dolayı comic strip denmiştir. Çizgi bantlar ise ilk yıllarda ağırlıklı olarak hayatla ilgili sorunlar, sıkıntılar, toplumsal konularla ilgili durumları eleştirel bir tutumla aktarmışlardır. 1930'lu senelerden itibaren ise macera öyküleri ile okuyucunun dikkatini cezbetmiştir. Sadece hikâyede değil çizim tekniklerinde de bu tarihten itibaren bazı değişiklikler gözlenmiştir (Cantek, 2012: 22).

Wonder Woman'ın Amerikan çizgi roman yayıncısı olan DC Comics, Warner Media'nın sahibi olduğu Warner Bros. Entertainment'ı oluşturan şirketlerden biri olan DC Entertainment'in bir parçasıdır. 1934'te National Allied Publications adı altında kurulmuş, daha sonra 1937'de DC Comics adını almıştır. "DC" baş harfleri, şirketin ilk amiral gemisi oyunlarından biri olan Detective Comics'in kısaltmasıdır. En ikonik karakterlerinden bazıları şunlardır: Superman, Batman, Wonder Woman, Flash, Green Lantern, Aquaman, Hawkman, Hawkgirl, Green Arrow, Shazam, Martian Manhunter, Starfire, Nightwing, Raven, Cyborg, Black Canary, Doctor Fate, Robin, Beast Boy, Zatanna, Plastic Man, Catwoman, Supergirl, Joker ve Harley Quinn (URL-1).

Özellikle de 2. Dünya Savaşı sırasında çizgi roman sektörü çok gelişmiştir. Savaşla ilgili olan çizgi romanların yanı sıra, herhangi bir alanda asker yetiştirmek veya sadece onları eğlendirmek için bile çok sayıda çizgi roman üretilmiştir (Tuncer, 1993: 17). 1942'de ABD'de yaklaşık dört milyon asker vardı. II. İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı ortam nedeniyle kadın işgücü artmış ve bu değişen roller çizgi romanlara da yansımıştır. Bu

sebeplerden ötürü kadınların sesi olan Wonder Woman kısa sürede büyük bir güç haline gelmiştir. 1940'tan sonra yaratılan tüm süper kahramanlar ve kadın karakterler, zeki, güçlü ve bağımsız olmanın yanı sıra savaş zamanlarında kadınlar için bir güç olmuş ve toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesine önemli katkılar sağlamışlardır (Cocca, 2016: 8). Bu süreçte Miss Fury, Black Cat, Mysta of the Moon, Gale Allen, Mary Marvel gibi birçok karakter yaratılmış olsa da sadece Wonder Woman kendine ait bir çizgi romana sahip tek süper kahraman olmuştur (Dunne, 2006: 7). Kadın süper kahramanlar için tercih edilen sözcük 'superheroine'dir. İngilizcede kadın süper kahramanlar için kullanılan 'superheroine' tanımı Collins Dictionary Online'da insanüstü ve olağanüstü süper güçlere sahip, son derece yetenekli, başarılı ve cesur kurgusal bir kadın kahraman olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamanın başlangıcı Wonder Woman'ın yayınlandığı dönemlere denk gelmektedir (URL-2).

Amerikan çizgi roman pazarının %70'ini DC Comics ve Marvel Comics elinde tutmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri ise 'Superhero' isminin patentinin taraflarca satın alınarak ortak kullanım hakkına sahip olmalarıdır (Johnston, 2016). Farsça kökenli olan kahraman kelimesinin Türk Dil Kurumuna göre üç tanımlaması mevcuttur; "1. Savaşta veya tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse), alp, yiğit. 2. Bir olayda önemli yeri olan kimse. 3. Roman, hikâye, tiyatro vb. edebiyat türlerinde en önemli kişi." (TDK, 2015) Aşkı bulmak, ödüller almak, yanlışları düzeltmek, özgürlük ve adalet getirmek, insanların hayatlarını kurtarmak, dünyayı tehlikeden korumak gibi sosyal faydalar aramak ya da sadece kendi kişisel hedefleri için hareket etse de, kahraman sonunda öğrenmelidir. Kahramanın karakteri, cesaret veya asaletten ziyade bir amaç için feda etme gücüdür. Fedakârlık, kahramanın idealleri uğruna değerli bir şeyden, belki de kendi hayatından vazgeçmeye istekli olmasıdır (Tecimer, 2005: 124). Süper kahramanın ne olduğu sorusu, kalıpların dışında düşünmeye çalışarak yanıtlanmalıdır. Onlar sadece doğaüstü güçleri olan çok gelişmiş yaratıklar mı, gerçekten yaşayıp imkânsızı başarmış insanlar mı yoksa var olmasalar ya da doğaüstü güçleri olmasalar da efsane olmuş kişiler midir? Binalardan atlayarak insanların hayatını kurtaran Örümcek Adam, Çin sosyalist devriminin lideri Mao Zedong, Mustafa Kemal Atatürk ve nesiller boyu Anadolu'da hikâyeler anlatılarak yaratılan Battal Gazi gibi isimler de süper kahraman tanımlamasının içine girebilir (Yılmaz, 2015).

1940'larda ortaya çıkan kahramanların çoğu erkek olsa da Wonder Woman karakteri Superman'in yayınlanmasından üç yıl sonra bir kadın süper kahraman olarak yaratılmıştır. Wonder Woman diğer süper kahramanlar gibi olağan üstü özelliklere sahiptir ve bu da onu ana karakter olan ilk süper kadın kahraman yapmıştır. Psikolog William Moulton Marston tarafından yaratılan Wonder Woman, kızlar için güçlü, olumlu bir rol model olmayı hedeflemiştir. Çizgi roman tarihçisi Trina Robbins'e göre Marston, herkesin Wonder Woman olabileceği inancını yaydığı için hedefine ulaşmakta başarılı olmuştur (Duncan ve Smith, 2009: 240). Wonder Woman,

yaratılan ilk kadın süper kahraman olmanın ötesinde hem feministlerin hem de 2. Dünya Savaşı'nın sembolü haline gelmiştir. Karakter, 2. Dünya Savaşı sırasında, artan kadın işgücünün ve kadınların erkeklerin yapabileceği her şeyi yapma gücünün bir göstergesi olmuştur.

Modern çizgi romanlarda seks ve kadın cinselliğinin kullanılmasıyla birlikte, kadınlar yardıma muhtaç ve âşık olmak için yaratılmış varlıklar olarak tasvir edilir. Bu düşünce ile kadın süper kahramanlar ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar yine de bir erkek tarafından korunmaya ve sevmeye ihtiyaç duyduklarını düşünmeye devam ederler (Ditum, 2012). Oysaki mitoloji ve feminizmi birleştirmenin bir sonucu olarak çizilen Wonder Woman 'Afrodit kadar güzel, Athena kadar bilge, Merkür kadar hızlı ve Herkül'ün gücüyle' sözleriyle çizgi roman dünyasına girmiştir (Cocca, 2016: 26). Feminizm araştırmacısı Laura D'Amore'a göre Wonder Woman'ın popüler olmasının ve sembolize edilmesinin nedeni, erkeklerin savaşa gitmesiyle birlikte geride kalan kadınların da savaşa arkadan destek verdiklerinin altının çizilerek onların güç kazanmalarıydı (Superheroes Decoding, 2017). Süper kahraman olgusu aynı zamanda propaganda aracı olarak da kullanılagelmiştir. Hollywood, tarih boyunca, Amerikan hükümeti ve savunma sanayi ile iş birlikleri yaparak toplum üzerinde kamuoyu yaratmaya çalışmış, propagandanın aleti olmuştur. Süper kahraman hikâyelerini çok seven bireylerin bu duygularını suiistimal ederek, bazı olumsuzlukların görmezden gelinmesini ve hatta akıl çelici fikirlerin beyinlere yerleşmesini sağlamıştır (Sayıcı, 2019: 211).

Marston, çizgi romanın güncel olmasını ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki değişen siyasi durumu yansıtmasını istese de, Wonder Woman'ın mitolojik bir boyuta sahip olması gerektiğini de fark etmiştir. Bu amaçla, Amazonların asırlık gizli sakini olan ve şimdiye kadar kimsenin ayak basmadığı "Cennet Adası"nda bir yarış hikâyesi uydurmuştur. Bu ölümsüz süper kadın ırkı, bir kraliçe tarafından yönetiliyordu (Sabin, 1996: 88). Anaerkil bir anlayışla kadınların yönettiği bu Amazon kasabasında çoğu kadın savaşçı olarak yetiştiriliyordu. Kadınların erkekleri köle olarak kullandığı bu toplumsal düzende kadınlar sadece erkeklerle satın alma ve üreme ilişkisi kuruyorlardı. Çizgi romanda Wonder Woman'ın hikâyesi, pilot Steve Trevor'ın uçağının anaerkil Cennet Adası'na düşmesiyle başlar. Amerikan bayrağından ilham alan kostümünü giyen Wonder Woman daha sonra Steve Trevor ile gerçek dünyaya gitmiş, demokrasiyi desteklemiş, faşizme karşı savaşmış ve kadın haklarını savunmada rol oynamıştır. Wonder Woman hikâyelerinin kalbinde, kızların tıpkı erkekler gibi her şeyi, özellikle de bir araya geldiklerinde bazen daha da iyisini yapma gücüne sahip oldukları mesajı vardır. Marston'a göre kadınların erkeklerden daha hızlı çalışan, daha güvenilir ve dürüst kişilikleri vardır. 1943'te The American Scholar'da yayınlanan bir makalede Marston, arketipsel rollerde güç eksikliği nedeniyle kızların bile kız olmak istemediğini ileri sürmüştür. Bu sayede Wonder Woman, zayıf görünen ve güçlü özelliklerini kaybetmiş kadınlara örnek olmak amacıyla Süpermen gibi güçlü bir karakterin benzeri

olarak yaratılmıştır (Dunne, 2006: 3). "Hakikat tanrıçası" olarak da tasavvur edilen Wonder Woman, zamanın modası haline gelen belirsizliğe, insanlığı aldatma girişimlerine ve belki de faşizmin halka söylediği büyük yalana mutlak ve tanımlı bir şekilde karşı duran ilk kadın kahramandır (Pitkethly, 2013: 834).

Kadınlar için fiziksel mükemmelliğe ulaşmanın iki yolu vardır: güzellik ve kas gücü. Bu ideal nedeniyle tüm alanlarda mükemmelliğin tanımı değişmiş, 1940'larda ve 1950'lerde Wonder Woman'ın bedeninin temsili hem hayranlık hem de arzu nesnesi olarak gösterilmiştir. Böylece Wonder Woman'ın bedeni de dahil olmak üzere nesnelleştirilmiş ideal bedenler ekranlarda, takvimlerde ve güzellik yarışmalarında daha ince ve göğüsleri daha dolgun hale gelmiştir (Robinson, 2004: 62). Üstelik Wonder Woman aynı zamanda DC Comics tarafından yaratılan "Justice League" takımında yer alan tek kadın süper kahramandır. Tüm bunlardan süper kahraman evreni içinde Wonder Woman'ın bir kadın olarak hem ilkleri başardığını hem de değişiklikler yarattığı su götürmez bir gerçektir.

Sinemada ise tıpkı çizgi romanlarındaki gibi başarı gösteren Wonder Woman büyük sükse yaratmıştır. Wonder Woman, DC Films tarafından RatPac Entertainment ve Çinli Tencent Pictures ile birlikte üretilen ve Warner Bros. Pictures tarafından dağıtılan, aynı adı taşıyan DC Comics karakterine dayanan bir 2017 Amerikan süper kahraman filmidir. DC Genişletilmiş Evren'in (DCEU) dördüncü bölümüdür. "Wonder Woman" filminin gelişimi 1996'da başlamıştır. Warner Bros. filmi 2010'da duyurmuş ve Patty Jenkins 2015'te yönetmenlik anlaşması imzalamıştır. Ana çekimler 21 Kasım 2015'te başlamış ve çekimler Marston'un doğumunun 123. yıldönümü olan 6 Mayıs 2016'da tamamlanmadan önce Birleşik Krallık, Fransa ve İtalya'da gerçekleşmiştir. "Wonder Woman" dünya prömiyerini 15 Mayıs 2017'de Şanghay'da yapmış ve 2 Haziran 2017'de Amerika Birleşik Devletleri'nde Warner Bros. Pictures tarafından 2D, Real D 3D ve IMAX 3D olarak yayınlanmıştır. Film, yönetmenliği, oyunculuğu, görselleri, aksiyon sekansları ve müzikleriyle büyük ölçüde olumlu eleştiriler almıştır. Bugüne kadarki en yüksek hasılat yapan beşinci süper kahraman filmi olan "Wonder Woman" dünya çapında 821 milyon doların üzerinde hasılat elde etmiştir. Ağustos 2019 itibariyle, Rotten Tomatoes, filmi "Tüm Zamanların En İyi Süper Kahraman Filmleri" ve Amerikan Film Enstitüsü, 2017'nin en iyi 10 filminden biri seçmiştir. 150 milyon dolara varan bir bütçeyle çekilen filmin dünya hasılatı 800 milyon doların üstündedir. Bir devam filmi olan "Wonder Woman 1984", Aralık 2020'de piyasaya sürülmüş ve Jenkins yönetmen olarak geri dönmüştür. Gadot, Pine, Wright ve Nielsen rollerini tekrarlamışlardır (URL-3).

Wonder Woman'ın bir kadın yönetmen tarafından sinematografik evrene aktarılması feminist çevrelerde coşkuyla karşılanırsa da film bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalar bağlamında çizgi roman evreninde yaratılış süreci 1941 yılına dayanan Wonder Woman karakterinin ana akım sinemasına bu kadar geç gelmesi konuşulmuştur.

Bunun sebebi olarak da bir süredir gişede başarısız olan DC Comics'in rakibi Marvel'a karşı göstermek zorunda olduğu bir hamle olarak görülmüştür (Bostan, 2017: 153). Chicago Tribune dergisi sinema yazarı Michael Phillips, Wonder Woman filminin Patty Jenkins gibi önemli bir kadın yönetmen tarafından yönetilmesinin doğru sonuçlar ortaya koyduğunu yazmıştır. *"Bu tarz filmler bir kadın hakkında olduğu için, bir kadın tarafından yönetilmesinin zamanı gelmişti. Uzun zamandan sonra ilk kez bir DC çizgi roman filminden, devam filmi için hazır olarak çıktım."* (Phillips, 2017).

## Mitoloji

Mitoloji, mit bilimi anlamına gelir. Mit her zaman bir yaratılışın hikâyesidir. Bir şeyin nasıl yaratıldığını ve nasıl meydana geldiğini anlatır. Efsane, gerçekte ne olduğundan, kelimenin tam anlamıyla orada ortaya nasıl çıktığından bahseder. Mitlerin karakterleri doğaüstü varlıklardır. Özellikle başlangıçtaki o eşsiz zamanda yaptıklarıyla tanınırlar. Mitler, yaptıkları şeyin kutsallığını ya da yaratıcı etkinliklerini ortaya çıkaran doğaüstü karakteri ortaya çıkarırlar. Sonuç olarak, mitler dünyadaki ilahi veya doğaüstü çeşitli, bazen heyecan verici etkileri tanımlar (Artun, 200: 35). Mit kelimesi Yunanca kökenli bir kelimedir ve mitoloji Yunanca bir kavramı ifade eder. Mitler hakkında ilk düşünen kişi olan Yunan filozofu Evhemeros'a göre, mitolojide adı geçen tanrıların, kralların ve tanınmış kişilerin erdemlerini veya kötülüklerini takip ettiklerine dair tarihi ve gerçeklerin de izleri vardır (Deniz, 2018: 2). Mitler doğa güçlerini ve doğaüstü yaratıkları vurgulayan, simgesel ve kutsal bir ağırlığı olan hayal ürünü öykülerdir. Yüzyıllar boyunca bu öyküler birbirlerinden beslenerek zenginleşmişlerdir. Önceleri kulaktan kulağa yayılıyorken zamanla kimileri, özellikle de yazarlıkla uğraşanlar mitleri kayda almışlardır (Estin ve Laporte, 2007: 1). Her toplum kendi mitolojisi vardır ve bunlar temsil ettiği toplumun aynası gibidir. Mitolojiler bir toplumdaki diğerine farklılık gösterdiği gibi, ortak noktaları da çoktur. Mitolojideki tüm hikâyeler kurgu değildir. Örnek vermek gerekirse, tüm kutsal kitaplarda adı geçen tufan olayı, eski uygarlıkların mitolojik destanlarında da yer almış, kazı ve araştırmalar sonucunda doğruluğu kanıtlanmıştır (Erdoğan, 2007: 3).

Mitler inançları ifade eder. Yaşanılan toplumda sürekli olarak uygulanabilecek bir gerçektir. Pratik bilginin gerçek organizasyonudur. Mit, sembolik ve kutsal bir anlatımdır. Mitlerde zaman ve uzay kozmiktir. Mit her zaman bir yaratılışla ilgilidir. Bir şeyin nasıl hayata geçtiğini veya bir davranışın nasıl ortaya çıktığını anlatır. Efsaneyi bilen ve deşifre eden insanlar, nesnelere kökenine inerler. Efsane, sürekli referans alınacak yaşanmış bir gerçektir. Soyut bir teori değil, pratik bilginin gerçek bir organizasyonudur. Mitler insanın doğayla, toplumla ve evrenle olan ilişkilerine anlam verir (Skinner ve Yeğin, 2010: 7-8). *"Mitler, asırlardır süren hakikat ve anlam arayışımızın hikâyeleridir. Hepimizin ölümü anlaması ve onunla başa çıkması gerekiyor. Anlamlandırmak, sonsuzluğa dokunmak, gizemi anlamak ve kim olduğumuzu keşfetmek için hayata ihtiyacımız var."* (Campbell ve Moyers, 2007: 23). En eski zamanlara ait insanlar, şehirler,



dünyalar, tanrılar ve evrenlerin nasıl doğduğuna dair hikâyeler anlatmışlardır. Bu hikâyeler anlaşılabilir olanı açıklamaya çalışmışlardır. Eski insanlar bununla da kalmayıp bu hikâyeleri başkalarına ve kendilerine inandırmışlardır. Bu inancın gerektirdiği davranışları belirleyip kurumsallaştırmışlardır. Bu efsaneler geçmişten gelmelerine rağmen her zaman bugüne de ait olmuşlardır. Anlatılan olayların özel yönleri silinip unutulmuş; hep daha genelleştirilmiş, bugün yaşayanlara örnek olmuşlardır. Asırlardır aktarılan hikâyeler toplumda oluşan yeni ağırlıklara göre farklılaşarak değişmiştir. Hikâyelere bazen yeni bölümler eklenmiş, bazı bölümler kaldırılmıştır. Toplumların örgütlenmesi ve devamlılığı açısından bu tarihe olan inanç, işlevsel ve kendiliğinden olduğu ölçüde varlığını sürdürmüştür (Bonney, 2000: 5).

### **Amazonlar**

Mitolojide önemli bir topluluk olarak anlatılan Amazonların milattan önce 12. ve 20. yüzyıllar arasında yaşadıkları düşünülmektedir (Kabağaçlı, 2003: 20). Bu nedenle Amazonlarla ilgili bilgiler ilk olarak antik metinlerde ve sanat eserlerinde karşımıza çıkar. Amazon kadınlarının bir kraliçenin egemenliği altında kendi yasaları, yiyecekleri ve vatanları vardır. Mitlere dayanan efsanelerde Amazonların ülkesinin tam yeri bilinmemekle birlikte farklı bölgelere ait isimlerden söz edilmektedir. Bu bölgeler Trakya, Skitya, Kafkas Dağları, günümüz Türkiye'si ve Libya topraklarını içerir (Sears, 2018: 168). Türkiye'de yaşadıkları düşünülen yer bugün hala Samsun'da bulunan ve "Amisos" olarak tanımlanan Terme (Themiskyra) şehridir (Taş, 2000: 35). Homeros'un anlatımına göre Amazonlar erkekler gibi savaşmışlardır. Bu yüzden savaş tanrısı Ares'e taparlar. Ayrıca en eski av topluluklarının izleri, avcılarının koruyucusu Artemis kültünde gizlidir. Savaşçı kadınlar olarak ilk kez Homeros'un İlyada'sında karşımıza çıkarlar. Amazon efsanesi incelendiğinde iki ayrı evre olduğu görülmektedir. Birincisi, Helenlerin Ege'ye göçünü izleyen anaerik toplumlar, Minos ve Etrüskler'de olduğu gibi yanlış anlama ve yorumlama sonucu doğmuştur. İkincisi, Helenlerin kolonizasyon sonucunda Karadeniz ve İskit'e açılmasından sonra ortaya çıkmıştır. Amazon kelimesinin anlamı bu insanlar kadar belirsizdir. En yaygın etimoloji "göğüssüz" anlamına gelen Helenik Amazon'a kadar uzanır. Efsane, okları yayı daha iyi gerebilmek için sağ göğüslerini kestikleri yönündedir. Bir diğer görüş ise kadınsı görünümünden kurtulmak için memelerini kesmiş olma ihtimalini de içerir (Ünal, 2013: 22- 29). Antik kaynakların hiçbiri Amazonların hikâyesini baştan sona kesintisiz anlatmamaktadır. Her biri konunun ilginç kısmına değinir ve bazı açıklamalarla geçitirir. Amazonların iki kabilesi, ayrı ve içinden çıkılmaz tarihleriyle Yunan mitolojisini süslemiştir. Kuzey Afrika kıyılarının ilk açıklarında, kayıp bir adaya özgü Libya Amazonları vardır. Bir sonraki kabile ise Azak Denizi çevresinde ortaya çıkıp Karadeniz'in güney kıyısına yerleşmiş, daha sonra Anadolu'da bir imparatorluk kurmuştur (Metin, 2009: 69).

Aslında antik sanat boyunca Amazon kadınlarının Yunan savaşçı tipi ve Doğulu (İskit, Pers, Anadolu) savaşçı tipi olmak üzere iki farklı tipte tasvir edildiği görülmektedir. Yunan savaşçı tipi Amazonlar, kısa khiton (aşırı dökümlü bir kadın giysisi), zırhlı miğferler ve kalkanlar takmış olarak tasvir edilmiştir. Amazonların bu tarz giyinimleri M.Ö. 7. ve 6. yüzyıllardan kalma siyah-kırmızı figürlü vazo resimlerinde görülür. Doğu tipi Amazonlar, Trakyalı savaşçıların deltaları, İskit savaşçıların ok, yay ve sivri uçlu şapkaları, Pers savaşçıların farklı dokularda işlemeli pantolonları ve Anadolu savaşçıların çift başlı baltaları ile gösterilmektedir (Eraslan, 2014: 67). Savaş yıllarında göz kamaştırıcı güzellikleriyle erkekleri kendine hayran bırakan bu kadınların ince yapılarına rağmen uzun bacaklı, kaslı, minyon ve düz göğüslü oldukları da kaynaklarda belirtilmektedir. Amazon kadınları toplumdaki diğer kadınlara göre sert ve güçlü gözleri sahiptir. Güç ve dayanıklılık bakımından erkeklere rakip olan bu kadınlar, yaysız ata binmektedirler (Sobol, 1999: 34).

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda Amazonlar gerçeğinden ziyade Yunan mitolojisi ve sanatındaki yorumlar ikonografik olarak ele alınmış ve Yunanlılar için simgelediği anlamlarla değerlendirilmiştir (Çam, 2018: 74). İnanışa göre Amazonlar, sadece kız çocukları yetiştiriyorlar, doğan erkek çocukları sakatlıyor ya da öldürüyorlardı. Yüzyıllar boyunca halkların çeşitli inançlarının ortaya çıkması ve ozanların, hikâye anlatıcılarının yeni icatlarıyla Amazon tarihine katkıları ve antik çağdan sonraki dönemlerde oldukça farklı Amazon inançlarını da ortaya çıkarmıştır (Umar, 1999: 158). Amazon kadınlarının kabile dışında kendi seçtikleri bir erkekle birlikte olmaları gen havuzlarını zayıflatmamaktadır. Sadece başarılı kadınların bu birliktelikten haberdar olması, topluluğun genlerinin güçlü olarak güvence altına alınmak istendiğini göstermektedir (Karacalar, 2010: 14). Amazonlar anaerkil bir düzene sahip olsalar da, erkek egemen düşüncenin egemen olduğu şehirlerde bile, doğası gereği erkek egemen özellikleri nedeniyle kistis (eski Yunan şehirlerinde efsanevi kurucuların her birine verilen isim) olarak kabul edilmeleri gerekir (Blok, 1996: 83). Amazon inançları, ay kültü ve Artemis ile ilişkilidir. Tanrıça Artemis'in nitelikleri arasında ok ve yay vardır. Amazonların sıklıkla kullandığı önemli silahlardan birinin ok ve yay olması bu ilişkiyi güçlendirmektedir. Efes'te yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan, tanrıça Artemis'e sunulan savaşçı kadın heykelticikleri de Artemis ve Amazonlar arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir (Sağlam, 2007: 9).

Klasik Dönemde en güçlü olduğu dönemde bile, Amazonların bir tehdit olarak algılanmalarının nedeni muhtemelen erkeklere yönelik kolektif bir korkudur. Çünkü Klasik Dönemde demokrasiyi kuran Atina'da kadın ve kölelerin toplumsal kararlara katılma ve karar verme hakları yoktur. Bu nedenle antik tarihçilerin "Amazon denen bir toplum varsa, derhal yok edilmelidir" ifadesi, farklı bir yaşamın ve farklı bir toplumsal düzenin, mevcut Atina demokrasisine ve toplumsal düzenine alternatif olmasının tehlikesini hissetmektir. Amazon kadını bilinen yapıya uymaz, Yunan

mitolojisinde temsil edilen iyi kadın tipine aykırıdır. Zira iyi kadın, özverili ve fedakâr kadındır. Pasif kadının toplumdaki kendini gerçekleştirme biçimlerinden biri de fedakârlıktır. Kocası veya sevgilisi için kanuna karşı çıkan, hayatını tehlikeye atan ve ölen kadının önünde aynı davranışı gösteren erkek ise yoktur (Özcan, 2015: 81-82).

### **Femme Fatale Kavramı**

Femme (female) ve fatale (ölümcül) kelimelerinin birleşiminden oluşan femme fatale kavramı, aynı anlama gelen Latince femina kelimesinden türemiştir ve Fransızcada öldürücü, ölümcül, mukadder, ölüme yol açan anlamına gelmektedir. Sözcüğü ölümcül kadın olarak ifade etmek, özellikle ölümcül anlamı başka anlamları da içerdiği için daha doğrudur (Saraç, 2009: 586). Fransızcada "felaketlere neden olan kadınlar" anlamına gelen "femme fatale" figürü, kültürel düşüncenin bir ürünü olup, tarih öncesi çağlardan beri biriken ataerkil mitlerin bir sonucudur. Femme fatale, genel hatlarıyla incelendiğinde karanlık, şehvetli, kötü niyetli ve ölümcül bir portre sergiler. Femme fatale, erkekleri tuzağa düşürerek kendisine âşık eder, felaketlere sürükler ve onların toplumsal itibarlarını kaybetmelerine neden olur. Femme fatale tipleştirmesi sinemada genellikle kara film türünde kullanılmaktadır (Çakır, 2021: 88). Dorsay'a göre femme fatale kadın, kadınlığı belli olan, cinselliği bunların farkında olan ve bu avantajlardan yararlanarak erkeğin kafasını kendine çevirmek, onu kandırmak, istediği gibi kullanmak için kullanan kadındır (Dorsay, 2000: 124).

Femme fatale, belirli bir söylemsel bozukluğun, potansiyel bir epistemolojik travmanın figürüdür. Onun için en çarpıcı özellik, hiçbir zaman görüldüğü gibi olmamasıdır. Kadın tehdidini, maskelenmeyen ve agresif bir şekilde keşfedilmesi gereken bir sır haline getirir. Femme fatale, kültürel tarihin marjinalleştirilmiş kadın imajının modern karşılığıdır. Bedensellik, cinsellik, baştan çıkarma ve kötülüğün bir imgesi olması, düzenlemeleri bozar. Bu itibarla, femme fatale Batı mitolojisindeki sapkın kadın mit yapısının bir parçasıdır. Stevie Simkin, femme fatale'i Yunan mitolojisinde kendisine bakını gözleriyle taşılatan Medusa ile de ilişkilendirir (Simkin, 2014: 20-23). Femme fatale'i üreten kültürel temsiller, cinsellik, felaket ve ölüm üçgenindeki erkek korkuları üzerinde çalışır. Bu klişeler, femme fatale'i şeytani amaçları olan, karşı konulmaz, cinsel açıdan çekici, entrika peşinde koşan, erkeklerin ekonomik, sosyal ve ahlaki statüsünü yok eden bir özne olarak ortaya koymaktadır. Ancak bu kültürel söylem sadece erkeklerin felaketine değil, aile kurumu ve evlilik gibi toplumsal değerlerin de yıkımına atıfta bulunmaktadır (Arpacı, 2019: 141). Zizek, femme fatale'in tehditkâr karakteriyle ilgili olarak, bunu kadının sınırsız zevki için değil, erkeği büyüleme ve etkileme noktasında yaptığını söylemektedir. Görünenin arkasında cazibe ve çekiciliğin olduğu görüşünü savunan Zizek, kadınların büyülenme işlevini kendi başlarına birer nesne olarak yerine getirmediklerini düşünmektedir. Maskeler düştüğünde ise

ölüm dürtüsüyle baş başa kalan saf öznenin boyutuna hayranlık söz konusudur (Zizek, 2004: 95).

Femme fatale, ulaşılması güç bir cennetin yasak tadını vaat eden ve çoğu durumda bu vaatlerin sonucu için oldukça yüksek bir bedel ödeten ilahi bir yaratık olarak görülür. Antik Yunanistan'a bakılacak olursa, Yunan mitlerindeki ölümcül kadın figürünü, Medusa, Kirke, Medea, Afrodit ve Truvalı Helen gibi isimler karşılar. Bunlara ek olarak, Mısır kraliçesi Kleopatra, egzotik güzelliği ve gizemli güçleri ile Roma imparatorlarını bile etkileyen tarihi bir şahsiyettir. İsa'dan sonraki ilk yüzyılda yaşadığına inanılan İncil'deki Salome, Vaftizci Yahya'nın kafasının kesilmesini istedikten sonra, Vali Hirodes'in önünde, Yahya'nın başı kesilmiş tabağı elinde tutarak yaptığı dansla temsil edilir. Yahudi mitolojisinde kötü ruhlu ve Şeytan'a hizmet eden Lilith'in ataerkil yapı tarafından kabul gören Havva'nın tam karşıtı bir karakter olduğu söylenebilir. Sayılan tüm bu örnekler edebiyattan tiyatroya, resimden sinemaya dek tüm sanat dallarında defalarca kez işlenen tiplermeler olagelmşlerdir.

### **Sinemada Femme Fatale Karakterler**

Femme fatale hem edebiyatta hem de filmde sıklıkla işlenen ve tasvir edilen kötü ve ahlaksız kadın karakterleri veya figüranları ifade eder. Çeşitli film ve romanlarda yer alan femme fatale karakterler ve figüranlar, güzelliklerini ve cinselliklerini kullanarak masum erkekleri avlayan ve aldatan kötü kadınlar olarak tasvir edilir. Bu kadınlar, geleneksel cinsiyet rollerinden saptıkları için özellikle filmlerde kaba ve şehvetli olarak tasvir edilmektedir (Weitzer ve Kubrin, 2009: 17). Femme fatale'in cinselliğini kullanması erkek üstünlüğünü baltalar. Filmlerde erkek karakterler her zaman erkekliklerini kanıtlamak zorunda kalırlar ve bu zorunluluk femme fatale karakterler üzerinden erkekliklerini kaybetme korkusuna dönüşür. Özellikle bu kaygı, kadın cinselliğine neden tehlike denildiğini de açıklamaktadır (Kandiyoti, 2013: 82).

Sinemada önemli femme fatale karakterlere geçmeden önce, bu kavramın sinemadaki öncülü olan ilk vamp kadın örneği canlandıran Theda Bara'yı da anmak gerekmektedir. Bara, 1915 tarihli "A Fool There Was" filmiyle sinemada femme fatale kadın arketipinin tohumunu atmıştır. Çekici, seksi ve çapkın kadın özelliklerine sahip olan vamp kadınlar tam bir dişil görünüm ve karakter gösteren karakterlerdir. Genelde dolgun dudaklı, keskin ve belirgin vücut hatlarına sahip fiziksel özellikleri vardır. 1920'li ve 1930'lu yıllarda popülerlik kazanan ve ağırlıklı olarak erkek seyirciye hitap eden gangster filmlerinde kadın, filmin kahramanları için cinsel bir ödül gibi konumlanmıştır. Büyük Amerikan ekonomik buhranı sırasında kötü yola düşen ya da daha pahalı bir hayat için suç dünyasındaki erkeklere kendini sunan kadınlar bu dönemde tam olarak femme fatale kavramını üstlerine giyinmeseler de, erkek egemen dünyanın egolarını ve cinsel ihtiyaçlarını tatmin etme isteklerini bir nebze gidermeye çalışan dişi semboller olarak gösterilmişlerdir. Bu bağlamda düşmüş kadın ya da metres formlarında

görülebilecek filmler arasında Jack Conway'ın yönettiği "Red Headed Woman" (1932) dikkat çekmektedir. "Jean Harlow'un canlandığı 'Red' Andrews Legendre isimli ana karakter yükselmek için cinselliği kullanmaktan çekinmeyen bir kadındır. Ayrıca eril bakışa çıplaklığını göstermekten de çekinmemektedir. Sahip olduğu fiziksel nitelikleri, tıpkı tipik erkek kahraman gibi -kaba kuvvet, cesaret, silah kullanma becerisi- amacına ulaşmak üzere kullanmaktadır." (Bakır ve Onat, 2015: 92)

2. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası dönemi içine alan 1940'lı ve 1950'li yıllarda kadınların sinemada sunumu iki farklı yönde gerçekleşmiştir. Savaş sırasında erkeklerin çoğunluğunun savaşa gitmesiyle geride kalan kadın karakterlerin bazıları evine ve çocuklarına sadık kalan 'iyi' şekilde temsil edilmiş, diğerleri ise erkeklerin yokluğunu fırsat bilip bağımsızlık ve özgürlük uğruna yanlış yolları tercih eden 'kötü' şekilde gösterilmiştir. Savaş sonrası evlere dönen erkekler kadınları yeniden aile içine çekmiş ve sinemada aile kavramı dolayısıyla da eşine ve çocuklarına bağlı iyilik ve ahlak temsili 'anne' karakterleri çoğalmıştır. Ancak yine de bu dönemde de bazı filmlerde başta erkekler olmak üzere aile kavramına tehdit oluşturacak femme fatale karakterler hala mevcuttur. 1953 yılında Otto Preminger'in yönettiği "Angel Face"de Jean Simmons, sevgilisiyle mutlu bir hayat yaşayan ambulans şoförünü (Robert Mitchum) baştan çıkartmaya çalışan ve onu tuzağa çeken, sinema tarihindeki önemli bir femme fatale karakter olarak tanımlanabilir.

1960'lara kadar popülerliğini koruyan femme fatale karakterleri bu yıllardan sonra tamamen kaybolmasa da popüleritelerinin ve sayılarının azaldığı görülmektedir. Martine Carol, Brigitte Bardot ve Simone Signoret bu dönemde femme fatale karakterlerine hayat veren en büyük isimlerdendir. Genel olarak bu dönemlerdeki femme fatale karakterlerin ortak özellikleri, özgürlüğünü seven, ekonomik gücünü eline almak isteyen ve fakat bunun için cezalandırılan kadınlardır (Roloff ve Seeblen, 1996: 225). Filmde ses ve kompozisyon tarafından güçlü bir şekilde desteklenen Joan Crawford, Jean Harlow ve Carole Lombard, tipik Amerikan vamp karakterleri haline gelmiştir. Greta Garbo, Marlene Dietrich, Lauren Bacall, Rita Hayworth, Jane Russell, Ava Gardner, Viviane Romance, Michèle Morgan, Brigitte Bardot, Sophia Loren, Gina Lollobrigida, Silvana Pampanini, Gianna Maria Canale, Deborah Kerr, Vivien Leigh, Marilyn Monroe, Anita Ekberg, Sue Lyon, Ursula Andress, Jeanne Moreau, Catherine Deneuve, Raquel Welch, Faye Dunaway, Glenn Close gibi kadın vamp karakterini canlandıran iyi oyuncular ve kaçınılmaz olarak femme fatale karakteri denilince akla gelen ilk isimler olmuşlardır (Dorsay, 2000: 128-130).

Kara filmlerde sıkça rastlanan ve ana karakterlerin başına iş açan bir kadın olarak kullanılan femme fatale sinemada bir arketip olarak karşımıza çıkar. Femme fatale karakteri ve onu takip eden erkek karakter için farklı bir anlatım sunan kara filmde kadın karakterin güçlü, erkek karakterin ise zayıf olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum, klasik sinema temsillerinden

farklılaşan ve kara filmin karakteristik özelliğini belirleyen noktalardan birini oluşturmaktadır (Bektaş, 2014: 34).

1990'larda femme fatale karakterleri erkekleri tehlikeye atan, cinselliğinin farkına varan ve kullanan, erkek dünyasını tehdit eden karakterler olarak ortaya çıkmışken 2000'li yıllarda bu durum biraz değişmiştir. Bu yıllarda popüler olan "Underworld" (2003), "Lara Croft" (2001) ve "Resident Evil" (2002) gibi filmler, ölümcül tehlikeli kadın karakterlerin yeni bir tasvirini tanıtmıştır. Bu filmlerdeki kadın karakterler toplumsal değerlerle çelişmez, var olan değerleri benimser (Bakır ve Onat, 2015: 100). Erkek karaktere karşı cinsel çekim ile fiziksel üstünlüğe sahip olan femme fatale karakterinin, günlük hayatın yönetmeni olduğu görüşüyle birlikte gizli erkek fantezisini ortaya çıkardığı ve bunun önemli bir faktör olarak değerlendirildiği görüşü de akılda tutulmalıdır. 2000'li yıllardan itibaren ortaya çıkan femme fatale karakterlerin daha kadınsı özelliklere sahip olduğu görülmekte, fiziksel çekiciliği ve güzelliğinin altı çizilmektedir. Vücutları lateks elbiselere sarılı olan femme fatale karakterler, ikincil bir ten olarak giydikleri dar giysilerle görsel enerjiyi de ifade ederler (Akşit ve Favaro, 2014: 50-51).

Son dönem dünya sinemasında femme fatale olarak nitelendirilebilecek karakterlere örnek olarak "La Femme Nikita"da (1990) Anne Parillaud'un oynadığı Nikita, "Basic Instinct"de (1992) Sharon Stone'un oynadığı Catherine Tramell, "Poison Ivy"de (1992) Drew Barrymore'un oynadığı Ivy, "L.A. Confidential"da (1997) Kim Basinger'in oynadığı Lynn Bracken, "Wild Things"de (1998) Denise Richards'ın oynadığı Kelly Van Ryan, "Matrix"de (1999) Carrie-Anne Moss'un oynadığı Trinity, "Lara Croft: Tomb Raider"da (2001) Angelina Jolie'nin oynadığı Lara Croft, "Resident Evil"da (2002) Milla Jovovich'in oynadığı Alice, "Underworld"de (2003) Kate Beckinsale'in oynadığı Selene, "Kill Bill"de (2003) Uma Thurman'ın oynadığı The Bride, "Casino Royale"de (2006) Eva Green'in oynadığı Vesper Lynd, "The Girl with the Dragon Tattoo"da (2011) Rooney Mara'nın oynadığı Lisbeth Salander, "The Dark Night Rises"da (2012) Anne Hathaway'in oynadığı Cat Woman "Gone Girl"de (2014) Rosamund Pike'nin oynadığı Amy Dune "Suicide Squad"da (2016) Margot Robbie'nin oynadığı Harley Quinn, "House of Gucci"de (2021) Lady Gaga'nın oynadığı Patrizia Reggiani gibi isimler sayılabilir. Bu örneklerde de görülebileceği üzere son dönem femme fatale karakterleri 1950-80 arasındaki dönemde seyirci karşısına çıkan femme fatale karakterlerden bazı farklılıklar göstermiştir. Popüler sinemada kadın ağırlıklı olarak temel karakter olduğunda güzel, gizemli, çekici ve edilgen bir durumdadır. Sinemada güçlü kadın imgesinin çizildiği durumlarda ise hırslı, açgözlü ve şehvet düşkün gibi ele alınarak dişi şeytan imajı altında gösterilir (Smith, 1993: 20). *"İlk çağlarda var olmayan ancak nüfusun çoğalması ile üretimin ve malların fazlalaşması, sömürgeciliğin başlaması ve temelinde mal paylaşımının olması dolayısıyla hâkim olan kadın bedeninin kontrol altına alınması ve kadının toplumdaki yerinin belirlenmesi zaman içerisinde gelişen medyanın da desteği ile*

*belirginleşmektedir.”* (Aktaş, 2018: 106). Değişen çağın dinamikleri, teknolojinin getirdikleri, küreselleşmenin etkileri gibi sebeplerle sinema sektöründe hikâye anlatımı ve karakter yaratımları tazelandığında güçlü kadın imajının kodlarının değiştiği görülür; intikam almak için güzelliğinin ve ölümcül yeteneklerinin arkasına sığınan The Bride gibi soğukkanlı, hayata mizah duygusuyla ve umursamaz bir bakış açısıyla yaklaşan Harley Quinn gibi derin karakterli, istediğini elde etmek için zekasını ve sabrını sonuna dek kullanan Patrizia Reggiani gibi hırslı ve planlı... Femme fatale erkek izleyici için cinsel bir arzu nesnesi iken kadın izleyici için de arzu nesnesi olabilmektedir. Femme fatale anlatıdaki çıplaklığı, kötücüllüğü ve cinselliği ile erkek karakteri baştan çıkararak bu karakterin yok edilmesine neden olabilir. Böylece, femme fatale hem erkek hem de kadın izleyiciler için bir uyarı ve tehdit mekanizmasına aracılık eder. Bu kadının büyüüne kapılan hem filmdeki erkek karakterler hem de ekran önündeki seyirciler örnek bir yıkım süreci yaşarlar. Tüm bu sebeplerden dolayı da femme fatale her iki cinsiyet için de tehlikenin ve dikkatli yaklaşılması gerekenin sembolü olagelmıştır.

### **Yöntem**

Bu çalışmada “Wonder Woman” filminin çözümlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden söylem ve eleştirel söylem analizinden faydalanılmıştır. Söylem analizi yalın bir ifadeyle dilin mercek altına alınıp incelenmesi olarak tanımlanabilir. Bu, incelemenin daha çok derinlemesine ve semantik olarak ele alınmasıdır. Cümlelerin ve kelimelerin yapı sökümü ile söylemin art alanının ne olduğunun anlaşılmasıdır. Bu yöntem ilgi odağını sosyal ve kültürel bağlam içinde iletişim kuran dil kullanıcılarının oluşturduğu sosyal olaylara çevirir (Barker ve Galasinski, 2001). Söylem analizinin bir alt türü olan eleştirel söylem analizi ise, cinsiyet, ideoloji, ırk, ayrımcılık, hegemonya, güç, sınıf farkı, sosyal düzen ve hâkimiyet gibi temaları ön plana alan ve araştırma alanı olarak bu konuları işleyen bir yöntemdir (Van Dijk, 2003: 352-372). Sınırları belirlenmiş bu yöntem çerçevesinde “Wonder Woman” filminin analizi aşağıdaki şekilde gibi yapılmıştır.

### **“Wonder Woman” (2017) Film Analizi ve Yorumlar**

Senaryosunu Allan Heinberg’in yazdığı yönetmenliğini Patty Jenkins’in yaptığı 2017 yapımı “Wonder Woman”ın başrollerinde ise Gal Gadot (Diana/Wonder Woman), Chris Pine (Steve Trevor), Connie Nielsen (Hippolyta), Robin Wright (Antiope), David Thewlis (Sir Patrick), Danny Huston (Ludendorff), Elena Anaya (Dr. Maru) gibi isimler rol almıştır. Filmin konusu kısaca şu şekilde özetlenebilir; Amazon prensesi Diana, Themyscira (Cennet) adasında büyümüş ve yenilmez olmak için yetiştirilmiş bir savaşçıdır. Bir gün adaya bir savaş uçağı düşer ve yarı tanrı Diana tarafından kurtarılan pilot Steve ona dünyanın büyük bir savaş halinde olduğunu söyler. Bunu duyan Diana, savaşı durdurmak için evini terk eder ve dış

dünyaya gider. Savaşı önlemek için elinden geleni yapan Diana, gerçek gücünü ve kaderini anlayacaktır (URL-4).

Film günümüzde, Louvre müzesindeki işine gelen Diana'nın görüntüleri ve bu sırada dış ses olarak sarf ettiği insanlık tarihi hakkındaki düşünceleriyle başlar. İlk bakışta, güzel, etkileyici ve güçlü duruşuyla Diana hakkında, en azından görünüş olarak, bir femme fatale imajı yaratıldığını söylemek mümkündür. Diana, insanlarla zor yollarla da olsa tanışmasını ve bu durumla nasıl başa çıktığını film ilerledikçe anlatacaktır. Müzeye gelen özel bir kargo içerisinde Diana'nın 1. Dünya Savaşı'nda bilindik "Wonder Woman" haliyle çekilmiş eski bir fotoğrafı bulunmaktadır. Fotoğrafta ayrıca o dönemlerdeki büyük aşkı Steve de Diana'nın yanındadır. Diana fotoğrafa bakarken flashback ile Diana'nın çocukluğunda yaşadığı Amazonların diyarı gösterilmeye başlar. Çalışmanın başlarında yazıldığı üzere Amazon mitine sadık kalınarak oluşturulmuş bu dünyada birbirinden güçlü ve etkileyici Amazon kadınlarının hayatı gözler önüne serilir. Bu dünya tıpkı mitolojide olduğu gibi büyük bir ada olarak tasvir edilmiştir. Adada hiç erkek yoktur. Tüm kadınlar vakitlerinin çoğunluğunu savaşçı kıyafetleriyle, güçlü atların üstünde koşturarak, oklar atarak, kılıç kuşanarak ve talimler yaparak geçirmektedirler. Küçük prenses Diana, bir an evvel büyüüp, tıpkı içinde yaşadığı topluluk gibi savaşa katılmak ve iyi bir Amazon savaşçı kadını olmak istemektedir. Ancak annesi Hippolyta, bunun için kızına biraz daha sabretmesini, büyümesi gerektiğini söyler ve ekler; "Seni o kadar çok diledim ki, seni kilden kendim yapıp hayat bahşetmesi için Zeus'a yalvardım!"... Hippolyta ardından kızına tanrılar tanrısı Zeus ve oğlu savaş tanrısı Ares'in arasında geçen ve savaşların nasıl ortaya çıktığını anlatan mitolojik efsaneyi anlatır. Efsaneye göre Zeus insanları yaratıp onlara huzur ve mutluluk bağışlayınca Ares insanları kıskanır. Onların arasına nifak tohumları ekerek kendi aralarında savaşmalarını sağlar. Durumu öğrenen Zeus, Amazon kadınlarını yaratarak onları insanların arasına salar ve barışmalarını sağlamaya çalışır. Böylesine güzel kadınlar karşısında savaşçı erkekler bir süreliğine de olsa dururlar. Ancak bu kadınları paylaşma konusunda yine fikir ayrılığına düşerler. Amazonları köle yaparlar. Zeus Amazonları kurtarmak için Diana'nın annesi olan Hippolyta'yı yaratır ve onları erkek hegemonyasının elinden kurtarmak için Hippolyta'yı dünyaya gönderir. İnsanlar ve Amazonlar arasında amansız bir mücadele başlar. Mitolojiye göre insanların Amazonlardan korkması, çekinmesi ve hatta onlardan nefret etmesi bu hikâyeye eşdeğerdir. Bu noktadan sonra, Amazon kadını güzelliğin ve çekiciliğin temsili yanı sıra ölümcül (fatale) bir sonun da ifadesi haline gelmiştir. İnsanlık için ölümcül kadın simgesi haline gelen Amazonları insanların elinden yine Zeus kurtaracaktır. Bu sırada Ares de Zeus'la kavgaya tutuşmuştur. Sonunda Zeus, ölmeden önce Amazonların yaşayabileceği görünmez bir ada yapar ve onların refah ve barış içinde yaşamalarını sağlar. Üstelik tehlike anında kullanabilecekleri ve gerektiğinde bir tanrıyı bile öldürebilecek güçte olan sihirli bir kılıç bırakır. Hippolyta ve halkı bu adada yaşarken Ares bir gün yeniden onların başına



savaşı musallat edeceğine dair söz vermiştir. Günün birinde efsane gerçekleşir ve adaya gerçek dünyada yaşayan ve savaşırken yaralanan bir erkek (Steve) düşer. Bu yıllar içerisinde Diana komutan Antiope tarafından annesinden gizli bir şekilde eğitilmiştir. Zamanla Diana'nın da yarı tanrısal güçleri olduğu gün yüzüne çıkar. Sinemada femme fatale karakterler ilk etapta güzellik, cinsel çekicilik gibi görünüşleriyle ön plana çıkarlar. Diana da görünüşüyle seyircide bu hissiyatları rahatlıkla uyandırabilmektedir.

Steve adaya düşünce Diana onu kurtarır. Diana ilk kez hayatında bir erkekle karşılaşmıştır. Steve'in peşinde olan Almanlar da adaya gelince işler karışır. Amazonlar ve Alman askerler arasında kumsalda kıyasıya bir çarpışma gerçekleşir. Ok ve kılıçlar, silah ve toplarla karşı karşıya gelmişlerdir. Çatışmada Antiope ölür. Tüm askerler öldürülünce Steve'i sihirli doğruluk kemendiyle sorguya çekip onun aslında kim olduğunu öğrenirler. Steve Trevor Amerikalı bir savaş pilotu ve casustur. 1. Dünya Savaşı sırasında Almanların savaş taktikleriyle ilgili istihbarat toplamaktadır. Steve'in anlattıklarına inanan Diana, annesini Steve'e yardım etmek için ikna etmeye çalışır. Diana'ya göre bu savaş durdurulmazsa Ares dünyaya yeniden gelip daha büyük savaşlar başlatacaktır. Diana, Steve ile dünyadaki büyük savaşı durdurmak uğruna, ölümcül kılıcı da yanına alıp yola çıkarken, annesi Hippolyta gelir. Diana'ya "insanlara dikkat et, çünkü onlar seni hak etmiyorlar" der. Femme fatale kadınların insanlara üstten bakan tavrı burada bir kez daha net bir şekilde görülmüş olur. Adadan çıktıklarında teknede Diana ve Steve arasında geçen konuşmalarda, Diana, Amazonların erkekleri sadece çocuk doğurmak için kullandıkları onun haricinde erkeklerin hiçbir işe yaramayacaklarına inandıklarını söyler. Onlara göre, tıpkı femme fatale karakterlerin filmlerde erkeklere yaklaşımı gibi, erkekler kullanılıp bir kenara atılmak için varlardır.

Steve ve Diana Londra'ya ulaşırlar. Diana ilk kez gerçek dünyayla ve ölümlü varlıklarla tanışmıştır. Steve Diana'yı öncelikle bir kıyafet dükkânına götürür. Çünkü Diana, gerçek dünyadaki giyim kuşam normlarına uygun giydirilmek zorundadır. Zira adadan ayrıldıktan sonra Diana'nın üzerinde hala yarı açık sayılabilecek Amazon giysileri vardır. Yeni kıyafetleriyle 20. yüzyılın başlarında Londra'da yaşayan sıradan ama vamp bir kadın görüntüsüne kavuşan Diana, Steve'e yardım etmeye başlar. Bu esnada Almanların lehine çalışan Dr. Maru ölümcül bir zehri kitle imha silahı haline getirmek için çabalamaktadır. Komutan Ludendorff için kimyasal bir madde hazırlar. Bu sayede Ludendorff gittikçe güçleri artan bir Villain'e (çizgi roman dünyasında kötü adam) dönüşecektir. Ludendorff kendi üslerini de öldürerek en yüksek komuta mertebesine ulaşmaya çalışır. Filmde görülen bir diğer önemli femme fatale karakter olan Dr. Maru, fiziği ve cazibesıyla değil, ölümcül zekâsıyla öne çıkmaktadır.

Savaşın gidişatı hakkında önemli kararlar alınan ve tamamen erkeklerden oluşan bir toplantının ortasına düşen Diana burada garip karşılaşır. Çünkü erkek zihniyetine göre savaş erkeklerin işidir ve özellikle güzelliğiyle dikkat çeken Diana gibi bir kadının salonda bulunması çoğu

erkeği rahatsız etmiştir. Dışarı çıkartılır. Sinemada femme fatale karakterler, çoğu zaman erkeklerin güçlü görünüşlerinin altında yatan ancak güzel kadına karşı zaaflarından dolayı ortaya çıkan eziklik psikolojilerini gölgelemek için sığındıkları kaba tavırların altını çizmiştir. Bir sonraki sahnede ise Steve'in düşman hattından çaldığı ve içinde Osmanlıca ve Sümerce yazılmış gizli bilgilerin olduğu bir defteri komutanlara anlattığı görülür. Odada kimsenin bu iki dili bilmediğini gören Diana, defteri rahatlıkla okuyacağını iddia eder. Odadaki deneyimli komutanlar böylesine güzel ve çekici bir kadının bir de üstüne bu kadar zeki ve bilgili olmasından iyice rahatsız olmuşlardır. Hatta içlerinden biri kadının odadan çıkarılmasını söyler. Ancak Steve Diana'yı sekreteri gibi tanıtır ve durumu toparlar. Diana ise büyük bir özgüvenle defteri okur ve Almanların savaş sırasında avantaja geçebilecekleri durum hakkında odadakileri uyarır.

Steve ve Diana cepheye gitmeden önce bir bara giderek kendilerine yardım edebilecek ve Steve'in daha önce birlikte çalıştığı Sameer ve Charlie'yi de ekibe dahil ederler. Burada zorba bir adamın silahlı tehdidine karşı gelen Diana'yı gören Sameer "hem ürktüm hem de tahrik oldum" diyerek femme fatale konumlandırmasının altını yeniden çizer. Zira Diana bir femme fatale karakter olarak erkekleri cinsel yönden uyarırken bir yandan da içlerine korku salmaktadır. Bu toplantıya sonradan dahil olan Sir Patrick onlara bir miktar para vererek operasyonu başlatmalarını söyler. Üst düzey bir yetkiliden destek almak Belçika'ya savaş hattına gidecek bu dört kişiyi iyice cesaretlendirmiştir.

Savaş hattına geldiğinde Diana hem sivil insanların hem de askerlerin savaş karşısındaki çaresizliğine şahit olmuştur. Geçilmez bir Alman hattını yarmak için siperlerden şaşkın bakışlar içerisinde çıkar. Diana, Amazon ruhuyla ilk kez çizgi romanlardan bilindik "Wonder Woman" kıyafetleri içinde görülür; seksi, güçlü ve kararlı... Ölümlü insanların arasında ilk kez süper kahraman moduna geçmiş ve müttefik askerlerinin yolunu açmıştır; tıpkı "Wonder Woman" çizgi romanının savaş yıllarında bir propaganda aracı olarak hem askerlere hem de sivillere verdiği moral gibi... Hattı yarıdıktan sonra Steve ve ekibi Diana'nın da yardımıyla hızla hedeflerine doğru yol alırlar. Bir kasabadaki Alman askerlerini alt ederken kilisenin çan kulesine saklanarak insanları öldüren keskin nişancının tehdidini yine Diana ortadan kaldıracaktır. Kilisenin çan kulesini yerle bir ettikten sonra kilisenin tepesinde muzaffer bir edayla dikilen Diana sivil halkın minnetlerini ve alkışlarını kazanır. Ancak bu sahneyi analiz ederken Diana'nın bu hareketini mitolojinin kutsal dinlere başkaldırışı olarak da okumak mümkündür. Femme fatale karakterler kurulu düzeni bozup yerine kendi istedikleri düzeni koyma konusunda ustadırlar. Oyunu kendi kurallarıyla oynayıp başarıya kısa yoldan ulaşmak isterler. Steve ve Diana kasabada kaldıkları o gece Amazon kurallarına aykırı bir şekilde yaklaşır. Steve, Diana'nın ölümcül cazibesine karşı daha fazla kayıtsız kalamamıştır. Böylece mitolojide anlatılanın aksine, tıpkı femme fatale

karakterlerin yapabilecekleri gibi, Diana bir Amazon olarak aşk ve kişisel zevk için bir erkekle cinsel birliktelik yaşamıştır.

Steve ve Diana, Ludendorff'un bir şatoda düzenlediği galaya katılırlar. Diana, Ludendorff'un Ares olduğunu düşünerek onu öldürmek istemektedir. Ludendorff'un bir gün önce kaldıkları kasabayı zehirli gazla bombalayarak halkı katletmesi Diana için bir kırılma noktası olur ve Ludendorff'la yüzleşir. Ludendorff, Dr. Maru'nun kendisi için özel olarak hazırladığı gazı koklayarak gücüne güç katar ve Diana ile dövüşür. Kementi, kalkanı ve kılıcıyla femme fatale'liğin süper kahramana dönüşmüş haliyle ve büyük bir kinle Ares sandığı Ludendorff'u öldürür. Bu sırada Steve ve arkadaşları uçaklara yüklenen gaz bombalarına engel olmak için hangara giderler.

Ludendorff'un ölümünden sonra beklenmedik bir gelişme olur. Almanların üssüne Sir Patrick çıkarılır. Diana gerçek Ares'in aslında Sir Patrick olduğunu anlar. Patrick kılığında girmiş olan Ares filmin başında anlatılan miti doğrular. Diana onu öldürmek için kılıcıyla hamle yapar ancak Patrick tanrı katili olarak anılan kılıcı avucuyla engeller ve küle döndürür. Patrick tanrı katilinin aslında kılıç değil Diana'nın kendisi olduğunu söyler. Ona göre tanrıları sadece başka bir tanrı öldürebilmektedir. Patrick Diana'nın aslında Zeus'un kızı olduğunu ancak Amazonlarla insanların savaşı sonrası Zeus'un Diana ve annesini terk ettiğini belirtir. Patrick, Diana'ya kendisiyle iş birliği yaparak insanlığı yok etmeyi teklif eder. Diana bunu reddedince de Ares gerçek yüzünü ortaya çıkarır. Ares'le Diana uçak pistinde kozlarını paylaşırlar. Steve'in insanları kurtarmak için gaz bombası dolu uçağı kaçırarak yüksek irtifada kendi canı pahasına uçağı patlatması, Diana için de dönüm noktası olmuştur. Kendisinden kat kat güçlü olan Ares'e karşı erginlenir, üstün hale geçer ve onu yok eder. Yaşayan en güçlü ve yenilmez Amazon olarak görevini tamamlamıştır. Diana sevdiği adamı, Steve'i kaybetmiş ancak kötülerini öldürmüştür.

Filmin sonunda, yeniden günümüze dönülür ve Louvre müzesinde sanat tarihçisi olarak çalıştığı görülen Diana'nın ağızından sonsuza dek dünyada kalıp insanlara hizmet edeceği duyulur. Son sahnede Diana tarihi bir binanın tepesinden Fransa'nın üzerine bakmaktadır. Anlaşılan o ki, insanların yardım çağrısı karşısında bir süper kahraman olarak onlara yardım edecektir. Wonder Woman olarak binanın tepesinden görev aşkıyla atlar ve film son bulur. Aradan geçen bunca zamanda Diana'nın etrafındaki herkes ölmüştür. Tıpkı vampir mitlerinde olduğu gibi Diana ölümsüz bir kadın olarak hayata meydan okumaya devam edecektir.

## **Sonuç**

Çalışmada mitolojik efsanelerde adları çokça geçen Amazonlar hakkında bilgiler verilmiş, onların yaşam tarzlarıyla ilgili ipuçları ortaya konulmuştur. Amazonların çizgi romanda ve sinemadaki en büyük temsilcisi olan "Wonder Woman" özelinde okumalar yapılmıştır. Çizgi romanda da, sinemada da Wonder Woman'ın güçlü, cinsel çekiciliği yüksek, ölümcül ancak içinde bulunduğu topluluğa yararlı bir karakter olduğu gözlenmiştir.

Sinemada önemli kadın tiplerinden olan femme fatale karakterlerin tehditkâr yönlerini genelde kendi çıkarları doğrultusunda ve erkeği etkileme durumunda ortaya çıkardıklarını söylemek mümkündür. Filmlerde erkek karakterler özellikle de femme fatale karakterlere karşı erkekliklerini kanıtlamak durumunda kalırlar. Bu gibi sebeplerle onlar kültürel tarihin marjinalleştirilmiş kadın imajının modern karşılığıdır. Zaman içinde değişen femme fatale kalıpları kendisine yeni kodlar oluşturarak içinde buldukları filmin seyir gücünün daha da artmasına sebep olmuşlardır.

“Wonder Woman” filminde Diana karakteri gücünü Amazonların kadim özelliklerinden alıp sinemada alışlagelen femme fatale karakter özelliklerini çağdaştırarak erkek egemen toplumun kalıplarını yıkmaya çalışır ve bunu büyük ölçüde başarır. Diana erkek egemen toplumda, hele ki filmin geçtiği 1. Dünya Savaşı sırasında, kodları değiştirilmiş femme fatale kadın özelliklerini sergileyerek, fiziksel ya da politik olarak birbirinden güçlü erkeklerin dünyasında kendisini ezdirmemiştir. Dostlarına sevgi, düşmanlarına ölüm saçan Wonder Woman son kertede erkek egemen dünyanın ve ideolojisinin de sembolü sayılabilecek savaş tanrısı Ares’i de alt etmiştir. Bundan sonra anlatılacak süper kahraman filmlerinde de kadınların rolünün daha da artacağını, farklı femme fatale kodlarıyla tasarlanarak başarıya ulaştırılacaklarını tahmin etmek yanlış olmayacaktır.

#### KAYNAKÇA

- Akışkalı, M. C. (2017). *Çizgi romanda üçüncü anlam*. İstanbul: Işık Üniversitesi Sanat Kuramı ve Eleştiri Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Bitirme Tezi
- Akşit, O. O. - Favaro, A. (2014). Siborg figürleri olarak sinemada kadın kahramanlar. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 9(2), 44-58.
- Aktaş, S. (2018). İdeolojik bir aygıt olarak sinema: Topgun film anlatısında egemen ideolojinin temsili. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 96-112.
- Arpacı, M. (2019). Cinsiyet, kötülük ve beden: femme fatale imgesinin kültürel inşası. *Fe Dergi*, 11 (1), 140-154.
- Artun, E. (2009). *Anonim Türk halk edebiyatı nesri*. Adana: Karahan Kitabevi
- Bakır, B. Onat, S. (2015). Hollywood sinemasında baştan çıkarıcı kadın figürünün dönüşümü. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 89-101.
- Barker, C. - Galasinski, D. (2001). *Cultural studies and discourse analysis: A dialogue on language and identity*. London: Sage
- Bektaş, S. (2014). *Türk sinemasında kara film: Türsel bir inceleme*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
- Blok, Josine H. (1996). A tale of many cities: Amazons in the mythical past of Greek cities in Asia Minor. *Proof and Persuasion: Essays on Authority, Objectivity and Evidence*, (eds.: S. Marchand ve E. Lunbeck), 81-99, Turnou: Brepols.
- Bonnefoy, Yves (2000). *Antik dünya ve geleneksel toplumlarda dinler ve mitolojiler sözlüğü*. Cilt I-II. (çev.: Levent Yılmaz), Ankara: Dost Kitabevi.
- Bostan, Ayşe D. (2017). *Şiddeti estetize etmenin aracı olarak bir süper kahraman: Wonder Woman*. *Marmara İletişim Dergisi*, 28, 153-156.
- Campbell, J. (2020). *Tanrıçalar ve tanrıçanın dönüşümleri*. (çev.: Nur Küçük), İstanbul: İthaki Yayınları

- Campbell, J. - Moyers, B. (2009). *Mitolojinin gücü: kutsal kitaplardan Hollywood filmlerine mitoloji ve hikâyeler.* (çev.: Zeynep Yaman), İstanbul: MediaCat Kitapları.
- Cantek, L. (2012). *Türkiye'de çizgi roman.* İstanbul: İletişim Yayınları
- Cocca, C (2016). *Superwoman gender, power and representation.* New York: Bloomsbury.
- Çakır, Dilek (2021). *Ataerkil kültürün bir yansıması olarak femme fatale kadın temsili: Gone Girl filminde Medea miti. Yakın Doğu Üniversitesi 1. Uluslararası Sinema Sempozyumu, Kültür Sinema İlişkisi ve Sinema Dilinde Kültür Bildiri Kitabı, Lefkoşa*
- Çam, F. B. (2018). *Avrasyalı atlı savaşçı kadınlar Amazonlar'ın gerçekliği üzerine yeni yaklaşımlar. Höyük, 8, 71-94.*
- Deniz, D. (2018). *Bir imge olarak Şahmaran.* (Yayın Aşamasında)
- Ditum, S. (2012). *Message to Catwoman: High heels may hobble your future career prospects.* London: The Guardian.
- Dorsay, A. (2000). *Sinema ve kadın.* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Duncan, R. - Smith, M. (2009). *The power of comics history, form & culture.* New York: The Continuum International Publishing Group.
- Dunne, M. (2006). *The representation of women in comic books, post WWII through the radical 60's. PSU McNair Scholars Online Journal, 2 (1), [81-91].*
- Eraslan, Ş. (2014). *Antik dönem sanatında Amazon kraliçeleri. Arkeoloji ve Sanat, 147, 67-78.*
- Erdoğan, Bayram (2007). *Sorularla Türk mitolojisi.* İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Estin, C. - Laporte, H. (2007). *Yunan ve Roma mitolojisi.* (çev.: Ümit H. Yolsal), İstanbul: Tübitak Yayınları.
- Kabağağaçlı, C. Ş. (2003). *Halikarnas Balıkçısı Anadolu efsaneleri.* Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kandiyoti, D. (2013). *Cariyeler, bacılar, yurttaşlar.* (çev.: Aksu Bora vd.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Karacalar, A. (2010). *Amazonlar ve anaerkin çılgılığı.* İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Kireççi, Ü. (2008). *Çizgi roman senaryosu.* İstanbul: Crea Yayınevi.
- Metin, Hüseyin (2009). *Antik çağda Amazonlar söylencesi ve Attika seramikleri üzerindeki betimlemeleri. Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi, 79, 61-72.*
- Özcan, F. (2015). *Grek mitolojisi ve sanatında kadına ilişkin davranış modellerinin yansıtılışı. Sosyal Bilimler Dergisi, 35, 75-100.*
- Pitkethly, Clare (2013), *Wonder woman. Icons of the American comic book: from Captain America to Wonder Woman.* (ed.. R. Duncan ve M. J. Smith). California: ABC-CLIO-LLC.
- Platin, A. (1985). *Tek resimden dizi resime geçiş. Gösteri, 61, 64-65.*
- Robinson, L. S. (2004). *Wonder women: Feminism and superheroes.* London: Routledge.
- Roloff, B. - Seeblen, G. (1996). *Erotik sinema: Cinsellik sinemasının tarihi ve mitolojisi.* (çev.: Veysel Atayman), İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Sabin, R. (1996). *Comics, comix & graphic novels, a history of comic art.* London: Phaidan Press.
- Sağlam, N. (2007). *Antik dünyanın savaşçı kadınları: Amazonlar. Aktüel Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Eylül, 8-15.*
- Saraç, T. (2009). *Büyük Fransızca-Türkçe sözlük.* İstanbul: Can Yayınları.
- Sears, K. (2018). *Mitoloji 101 eski Yunan ve Roma mitolojisi hakkında bilmeniz gereken her şey.* (çev.: E. Duru), İstanbul: Say Yayınları.

- Simkin, S. (2014). *Cultural constructions of the femme fatale: from Pandora's box to Amanda Knox*. New York: Palgrave Macmillan.
- Skinner, C. M. - Yeğen, İ. (2010). *Mitler ve efsaneler*. İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Smith, Sh. (1993). *Kadının sinemadaki imajı*. (çev: E. Demiray), 25. *Kare Sinema Dergisi*, 6, 19-24.
- Sobol, Danold. J. (1999). *Yunan mitolojisinde Amazonlar*. (çev: B. Yumurukçağlar)İ Ankara: Öteki Yayınevi.
- Stainbrook, E. (2003). *Reading comics: a theoretical analysis of textuality and discourse in the comics medium*. Indiana University Unpublished PhD Thesis, Pennsylvania: Indiana University
- Superheroes Decoded (2017). History Channel, 1. Sezon, 1.Bölüm, 30-33 dk.
- Tuncer, N. (1993). *Çizgi roman ve çocuk*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Umar, Bilge (2000). *Karadeniz Kappadokia'sı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Ünal, Ahmet (2013). *Amazonların eski Anadolu kökenleri hakkında yeni kaynak ve gözlemler*. *Cedrus*, 1, 21-32.
- Weitzer R. - Kubrin C. E. (2009). Misogyny in rap music: a content analysis of prevalence and meanings. *Men and Masculinities*, 12 (1), 3-19.
- Wigan, M. (2012). *Görsel illüstrasyon sözlüğü*. (çev.: Mehmet E. Uslu), İstanbul: Literatür Yayınları.
- Van Dijk, T. (2003). *Critical discourse analysis*. In *The Handbook of Discourse Analysis*, (eds: D.Schiffrin at al.), 352-372. Oxford: Blakwell Publishing.
- Yağlı, A. (2007). *Modern bir anlatı sanatı olarak çizgi roman*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Zizek, S. (2004). *Yamuk bakmak: popüler kültürden Jacques Lacan'a giriş*. (çev.: Tuncay Birkan), İstanbul: Metis Yayınları.

#### **Elektronik Kaynaklar**

URL-1: [https://tr.wikipedia.org/wiki/DC\\_Comics](https://tr.wikipedia.org/wiki/DC_Comics) (Erişim: 05.02.2022)

URL-2: <https://www.collinsdictionary.com/english/superheroine>  
(Erişim: 06.02.2022)

URL-3:[https://tr.wikipedia.org/wiki/Wonder\\_Woman\\_\(film\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Wonder_Woman_(film)) (Erişim: 02.02.2022)

URL-4:[https://www.imdb.com/title/tt0451279/?ref=rv\\_sr\\_srsrg\\_3](https://www.imdb.com/title/tt0451279/?ref=rv_sr_srsrg_3)(Erişim: 10.02.2022)

*"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":*

**Etik Kurul Belgesi/Ethics Committee Approval:** Bu makale Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir./This article does not require an Ethics Committee Approval.

**Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests:** Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.